

SZÉKELY HIRLAP.

H. 524

Politikai, tudományos tartalmu lap és a „Jogász-egylet” közlönye.

Szerkesztői szállás:

Szentmiklós-utca, Teleki-könyvtár-épület, hová a lap szel-
lemi részét illető cikkek küldendők.

Kiadó-hivatal:

Wittich József könyvkereskedése, hová az előfizetési pénzek
és reclamatiók küldendők.

Hirdetési díj: Egy háromszor hasábozott garmond sor
ára 6 kr.; bélyegilleték minden hirdetés után külön 30 kr.

Hirdetéseket elfogad: helyben a kiadó-hivatal; Pesten:
Zeisler M. (király-utca 60. sz.) Bécsben: Haasenstein és Vogler
(Neu-Markt 11. sz.).

Megjelenik e lap

minden szerdán és szombaton egy egész iven.

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Félévre 4 „
Negyedévre 2 „

Adakoztak, a háboru sujtott francziák részére:

Valaki 10 frt; unitárius lelkész Kelemen Ist. 2 frt. neje Hajdu Juliánna 1 frt. Utolsó összeg (m. é. 98. sz.) 132 frt 25 kr, 5 porosz- 1 pápai tallér, 8 drb $\frac{1}{4}$ frtos, 3 $\mathcal{A}$ és 18 l. tépés, 40 drb kötő ruha. Egész összeg: 145 frt 25 kr, 5 porosz- 1 pápai tallér, 8 drb $\frac{1}{4}$ frtos, 3 $\mathcal{A}$ és 18 l. tépés, 4 drb kötő ruha.

Előfizetési fölhívás

„SZÉKELY HIRLAP”

politikai, tudományos

és

szépirodalmi lapra

és a

JOGÁSZEGYLET KÖZLÖNYÉRE.

Most, midőn az európai átalakító viszonyok szintugy, mint belső átalakulási fejlődésünk követelményei, minden honpolgárt a közhaza fontos tényezőjévé hivnak fel, s midőn másrésről speciális érdekek és mozzanatok, minő a városunkat érintő vasut, a királyság keleti része igazságszolgáltatásának itteni központosulása, s városunkban a lényeges horderejű jogászegylet megalakulása, élénkebb szellemi mozgást és érintkezést tesznek szükségessé; idejét eljőve látjuk: lapunkat ugy alakítani át, hogy nem csak a város és vidék érdekeinek, de a jogászegylet követelményeinek is megfelelhessen, mely e lapot közegül választván, ugy szellemi, mint anyagi befolyása alá vette.

Lapunk, mint egy tudományegyletnek is közege, mely körül a birói és ügyvédi erők csoportosulnak, nem foglalhat el más politikai álláspontot, mint az alkotmányosság és törvényesség álláspontját, melyen függetlenségét, alólól mint felülről megőrizve, óvakodni fog a tusakodó pártok küzdelemére állani, hanem mint a törvény és igazságszolgáltatás ügyének is egyik közege, a fenálló közjog és magán törvények kerete közt fogja keresni az igazságot, kerülve a személyeskedést, s nem kisebbitve vagy magasztalva senkit is pártálláspontja miatt.

Ehez képest, a polgári s egyéni becsületet megtámadó viták nyílt terünkbe is ki lesznek zárva.

A fenjelzett irányban átalakított lapunk szerkesztősége, megfelelő erővel rendeztetett be, s a mellett, hogy tartalmát rendszeren díjazott vezércikkek élénkítik, e lapban fognak megjeleni: a jogászegylet által díjazás mellet elfogadandó jogtudományi munkák, melyek e lap komolyabb szellemi értékét magukra is biztosítják. E lap lesz közege e mellett említett egyet hivatalos közleményeinek, valamint itt fognak előre hirdettetni a helyi első bíróságok, és a m.-vásárhelyi kir. ítélő tábla nyilvános ülésein előadandó perek.

A nélkül, hogy reclame-okhoz folyamodnánk, ugy hisszük, hogy ezen lap szellemi értékére kellő tényezők folynak be, s ha az olvasó közönség méltányos részvéte csatlakozik e közérdekű kezdeményezéshez e városunk és vidékünk nézve is felette fontos hirlap jövője biztosítva van.

Lapunk heténként kétszer egész nagy iven fog megjelenni. Előfizetési ára: évnegyedre 2 frt, félévre 4 frt.

Az előfizetési pénzek lapunk kiadóhivatalába, Wittich József könyvkereskedésébe küldendők, hol a pontos kiszolgáltatásról gondoskodva van.

Azon t. gyűjtők, kik tiz előfizetőt gyűjtenek, egy tisztelet példányról rendelkezhetnek.

Wittich J. könyvkereskedése,
kiadó.

Horváth Gáspár,
f. szerkesztő.

Maros-Vásárhely, jan. 3.

(y) Szinte négy éve, hogy parlamenti kormányunk van és az országal-kormányunk visszaállított. Cselekvésre magában elég hosszú, — arra, hogy egy lételet megtámadott viharoktól összerongált országnak összes kül- és belviszonyai teljesen rendbehozassanak, nagyon is kevés idő.

Mindenki belátja, hogy fejlődésnek, virágzásnak indultunk, erőteljes életpezsgés kelt fel az ország minden részeiben. Ama bámulatos alkotások mellett, melyek fejlődésünk emelkedő és mindez ideig egészségesnek látszó mozgásából, szemünk láttára, csaknem naponként bontakoznak ki, az elfogulatlanul szemlélő hazafi lelkében a magasztasult nemzeti óhajtnak bátorító jóslatát: „Magyarország nem volt, hanem lesz” — lelket emelő reményre keltik. Az ország állami létének helyzete, mely felett annyiszor összezsapott a viharoknak végenyészettel fenyegető hulláma, határozott és biztoson tájékozott alapokra lett fektetve. Alkotmányunknak a határozatlanság hullámain hanykodott és szinte háromszáz éven keresztül a megelőző századok viszontagságaiban edzett hazafi lelkesültség és kitartás szívós erélye által megőrzött hajója, biztos révpartra jutott. — Az európai nagy kérdések, ha fenyegetnek is villámaikkal, nem az erejében minden őszinte számítás nélkül tulbizakodott Ausztriával s nem is az általa tehetetlenségre kárhoztatott Magyarországgal, hanem az öntudatos bátorságot visszanyert osztrák-magyar birodalommal találkoznak, a mely erejében tulbizakodás, de egyszerűsággal tetovázás nélküli határozottsággal néz velők szembe.

Mindezek megalkotásánál az ország kormánya és parlamentje oly tetovázás nélküli bátorsággal, a meggyőződés nyugalmanak ingadozatlan határozottságával járt el, hogy magának a nemzetnek sem lehetett tetovázni a kormány, parlament és vezérférfiai iránti határtalan bizalmának nyilvánításában. És kétségtelen az, hogy azok után a nemzet az első sorban fontossá vált reform kérdéseink szerencsés megoldását is csak azoktól várhatja és várja, kinek bölcsessége ama vívmányok megszerzésére elvezérte, — azoktól, kik bírják és védik az ország önállósága fennállásának azon alapját, melyre annak belrendezését állandósággal építeni lehet. Annyival bámulatosabb, hogy most belrendezésünk legégetőbb kérdéseinek teljes megoldásánál a kormány és parlament tevékenysége a kétkedést, tetovázást és határozatlanságot tükrözi vissza.

A társadalmi szabadságnak egyedüli biztosítója a társadalmi rend és jogélet. Mind kettőnek alapjai nélkülözök azon feltételeket, melyek a szociális élet fejlődésére szükséges szabadságot biztosíthatnák. Régi institutioink elmállottak, az alkotmány sislálása alatt keletkezettek alapjaiból kiforgattattak. Amazokra vissza nem térhetünk, mert ma már nem volnának kielégítőek. Ezeket fenn nem tarthatjuk, mert alkotmányos jogerzűletünk követelményeivel sok részben éles ellentétben állanak. A kormánynak és törvényhozásnak belreformjaink terén első teendője volt tehát ezen institutioink reformjában a rend és jogélet megalapítása. Valameddig ez nincs, kívülről bármennyire megvédett és biztosított államrendszerünknek bensőleg megszilárdulása nem történhetik, a nemzeti eleven életpezsgés, mint a tavasz-

nak kora virágzása, minden perczen összeomlásnak, visszahanyatlásnak van kitéve.

A felsőbb bíróságok rendezése után megalkottattak az első bíróságok, meg a köztörvényhatóságot és községek rendezését megalapító törvények. A vezérelvek, melyek azokon keresztül vonultak, az alapok, melyekre intézményeik fektetve vannak, élénk, sőt némely momentumokban keserű vita tárgyait képezték, ugy a képviselőház, mint a sajtó terén. Kétségtelen, hogy némely mellékes aspiratiók, melyeket azokhoz kötöttek, — némely igények, melyeknek érvényesítése, azoknak ilyen vagy amolyan megoldásában kerestetett, — valamint sok méltán és méltatlanul feltolakodott partiális érdekek kielégítve nem lettek, azonban a törvények megvannak, ugy a hogy és olyanok a milyenek. Mi azt hisszük, hogy azon kormány, mely azokat előterjesztette, a parlament, mely megalkotta és a fejedelem, ki sanctionalta, meg voltak győződve azon törvények helyességéről.

S hogyan áll velők a nemzet? a nép?

Az, a mit a nemset ezen reformoktól követel és vár, nem lehet egyéb, mint a rend és jogélet által biztosított szabadság, s miután azoknak intézésére a legutóbbi választások alkalmával mandatumot adott képviselőinek, bizalmat szavazott a kormánynak, nem kételkedhetik a megalkotott törvény helyességén valameddig a tapasztalat nem vezet ellenkező meggyőződésre.

A nép különböző nézetek nyilvánításában adott ugyan és adhat kifejezést óhajtsáinak, de a mit e különböző nézetek folytán elérni akar, mindig ugyanaz marad, a szóban forgó törvényeket illetőleg rend és jogbiztonság: erélyes jó közigazgatás, egészséges és gyors igazság kiszolgáltatás. Alkalmasak-e a megalkotott törvények ezeknek eszközzésére vagy nem, a nép csak tapasztalati érzékeivel képes azt észre venni, a szerint, a mint jól érzi magát azok között, vagy nyugalmat épen nem biztosították. — Fel kell tennünk, hogy a törvény alkotói, hanem meggyőződésében — mit azonban már magában is kétségbe vonnunk sem szabad — de legalább hiedelmében állanak annak, hogy a megalkotott törvények egészen alkalmasak arra, hogy a kívánt czél általok elérjék. Miért késik hát még is belrendezésünk ezen alapjának letétele, e két törvény életbeléptetése, a társadalmi rend és jogélet megalkotott gépezeteinek behelyezése és tevékenységbe hozatala. Társadalmi állapotaink nem javulnak, de bizony nem is stagnálnak, hanem rosszabbulnak, a nép moralja nem emelkedik, hanem süllyed — a mind két oldaloni bizonytalanság a rend szabadságát, a jog biztonságát napról napra kétségesebbé teszi.

Vagy azt várja talán a kormány, hogy ezen törvényeknek népszerűsége általánosabbá váljék s az izgatások tere az által összébb szoruljon? A izgatási tér leginkább az által nyer kiterjedésében, ha az emberek a rend hiánya miatt rosszul, — az által veszt, ha rend és jog által biztosított szabadság élvezetében jól érzik magukat. Kényelmes helyzetét senki sem jó szívvvel cseréli fel láthatatlan Eldoráddal; élvezhető biztosítékait senki sem adja fel egy könnyen izgató phrasisok ostromának. E törvényeken megnyugvást egyedül a tovább mutakozó tetovázás zavarhatja meg. Senki sem kételkedik azon, hogy jobbat ígérnek a jeleni állapotoknál, e hittől szemben csak is azon késlekedés, mely azokat a „noli me tangere” alakjában tünteti fel, támaszthat a nép sovárgó lelkébe kételyeket.

A kormány, ha tovább is késik a megalkotott törvények alapjani rendezéssel, ama törvényeknek tekintélyét engedi aláásatni; a képviselő-

lőház, ha tovább is akadályozza, vagy erőiesen nem segíti a kormányt ezen feladatában azon bizalmat teszi kockára, melytől mandatát nyerte.

Beléletünk megszilárdulása nélkül ma már nem a megtámadott alkotmány viszontagságainak, hanem a civilizáció sebesedő rohamos árjának hullamai fognak összecsapni fejünk felett s mi a fenék homokjába süllyedve alá, csak ott fogjuk érezni, hogy a tenger háborgása minképp töredezi össze szép reményű alkotásainkat. Egy alkotmányellenes indemnitás meg nem szavazása, a delegáció eltörlése, a formák sérthetlenségének megőrzése — mindezek nem fogják megmenteni a társadalmitag elzárkózott országot s a modern keresett színvonalától annyival mélyebbre süllyedünk.

A rend és jogélet által biztosított szabadság megalkotásában hivatás a kormányt ugyanazon tartozkodás nélküli bátorság és nyugalommal haladni előre, mint a hogy ezt alkotmányunk kétes viszonyainak rendezésénél tévé. A bizalmat és ragaszkodást számára egyedül ez biztosíthatja.

Mi azt hisszük, a nép egészséges ép gondolkodásának és valódi óhajításainak adtunk kifejezést, midőn az elmondottak felé kívánjuk vezetni a kormány és törvényhozó gyűlésnek figyelmét.

Tanulmányok törvénykezési rendszerünk mezején.

I.

Korunknak divatja gáncsolni vagy magasztalni, subjectivitással, objectivitás nélkül, — gáncsolni vagy magasztalni tanulmányozás nélkül. Ezen sors jutott új polgári perrendtartásunknak is. Sokan többet tulajdonítottak annak, mint maga megteremtője, mások meg végkép eltörték felette a pálcát és használhatatlannak, tarthatatlannak kiáltották ki. Részemről szerencsétlennek tartom e nagyra törő divatot, nem csak azért, mert arról teszem tanúságot, hogy mi még nem jutottunk el a komoly fejlődés természetes prosessussának rendes stádiumához, hanem mert káros és veszélyes is, mert zavarólag hat a bizalomra, melyet a nép egy ujan alkotott törvényhez kapcsolt, mintha szegény népünk egyenesen arra volna kárthatva, hogy nyugtalanítsák minden oldalról s megfosztassák honfitársaiból, még azon kevés hittől és bizalomtól is, mennyit a mostoha idők viszontagságaiból még megmennteni képes volt. Veszélyes, mert ha egy törvénynek tekintélye, bármennyire indokolatlanul is aláásatik, hatása nem marad el a bíróra, ügyvédre és a népre, mely igazának védelmét kereste benne és e hatás kisebb nagyobb mértékben demoralizálja mindenik réteget, melyen áthatott.

Perrendtartásunknak lehetnek hiányai, lehetnek benne tévedések, az igazság kiszolgáltatás folyamatát akadályozni, házagok, de éppen úgy lehetnek ezek mellett emelkedettség, haladás és nemzeti jogszületünknek ép felfogása is, melyek nem elvetendő kincsek.

Okos ember bizonyára nem dobja el az aranyat ezért, hogy durva, konok vagy iszáppal van környezve, sőt még ezekből is igyekszik kiszedegetni a szét szórt apró szemecskéket is. — Csak is komoly és épen alkalmazati tanulmányozás után juthatunk el oda, hogy tájékozhatassunk: mi az a mi arany és megőrzendő, s mi az a mi elvetendő. — Egy törvény codexet csinálni nem olyan könnyű feladat, mint azt korunkban nagyon sokan hinni szeretik, mert sehol sem neveti oly élesen szembe az élet az elméletet, mint itt. A legényesebb elmélet is haszontalanul válik, mihelyt alkalmazásában nem érethetik el általa azon cél, melynek megvalósítására feltaláltatott. Nem egy magában tisztának látszó elmélet eredményezi a bizonyos körülmények és viszonyok közti alkalmazásban ellenkezőjét annak, mint a minké felállítottunk. Meglehet, hogy midőn az igazat akartuk biztosítani vele, épen általa tesszük lehetetlenné, vagy legalább akadályozzuk annak érvényesülését. De meg azután a megtisztább elmélet is haszontalanul válik az által is, ha azt teljesen meg nem értve felszegen alkalmazzuk. Ezen hibából egyedül a gyakorlati tanulmányozás vezethet ki s főleg a meglevőnek, a használatnak tanulmányozása segíthet el egyedül biztosan arra, hogy tévedéseinket helyre igazítsuk, a házagokat helyesen kipótoljuk, s nem kintatva a szenvedélyesség epéjének keserűségétől megalkossuk, nem perczek, hanem talán évek alatt azt, a mi, legyen bár modern avagy nem, viszonyainknak, korunk haladásának követelményeit nemzeti jogszületünkkel összhangzásban is teljesen kielégítendő. És a tanulmányozás minél terjedtebben történik, annyival több biztosítékot nyújt, s legyen az bár mennyi tévedésekkel teljes, ha egyszerre minél több oldalról történik, a tévedések itt és ott annyival biztosabban hátrítanak el. — Ily felfogással nyitjuk meg új polgári perrendtartásunk körüli tanulmányozásainkat a sommás eljárás fejtegetéseivel.

Felsőbb bírósági döntvények és határozatok.

1. Midőn a szóval kihirdetett bírói határozatok ellen felebbvitel jelentetik, azon felebbviteli jogorvoslatnak mind két neve: semmiségi panasz és fellebbezés együttesen értendő.

F. S.-nek L. A. elleni bérlet megszüntetése iránti ügyében alperesi ügyvéd az első bírói ítélet kihirdetésekor egyszerűen felebbvitelt jelentett, s miután annak nemét a bíróság felhívására sem határozta meg ez az ügyiratokat a semmitő törvényszékhez terjesztette fel. A n. m. kir. curia, mint semmitőszék 1870. ápril 29. 3889. sz. alatt következő végzést hozott:

A szóval bejelentett felebbvitel folytán, mely alatt a pót. § értelmében a felebbviteli jogorvoslatok mind a két neve a fellebbezés és semmiségi panasz értendő, a semmiségi panasz elvetetik, P. L. alperesi ügyvéd a prtr. 304 sz. szerint 25 frt pénzbírsággal elmarasztatik és az iratok a bejelentett fellebbezésnél fogva a k. i. táblának áttétetnek, mert semmiségi panaszt emelő elmulasztá bejelentett semmiségi panaszát indokolni, míg a prtr. 304. § felsorolt, hivatalból tekintetbe veendő semmiségi indokok jelen esetre alkalmazást nem találnak; s mert továbbá a panaszló dacára annak, hogy a bíróság által megkérdetvén aziránt, hogy minő jogorvoslattal kíván élni, — minthogy csak felebbvitelt jelent-

vén be, ez alatt mindkét neve ezen jogorvoslatnak értendő, — miután az így bejelentett semmiségi panasz merőben alaptalannak találtatott, az alperesi ügyvéd a prtr. 303. § szerint pénzbírsággal büntetendő volt.

2. A m.-vásárhelyi királyi tábla területén, betáblázási eljárás folytáni semmiségi panaszok nem tartoznak még jelenleg a semmitőszék illetékességéhez.

Az erd. kir. kincstári jogügyek igazgatósága a telonialis alap képviselőjében D. J. ellen, az annak jelenleg tulajdoni birtokában levő 191a és 191b h. i. számok alatti sellére még 1845-ben intabuláltatott 409 frt tőke és járuléka iránt indított keresetét, jelzalogos hittelező jogainak az ezen perfolyama alatt leendő épségben tartása tekintetéből — hivatkozva az 1852. dec. 22-ről és 1860 sept. 19-ről kibocsátott igazságügyminiszeri rendeletekre — az említett telekre feljegyeztetését kérte. T. városa törvényszéke az e végett benyújtott kérvényt visszautasította, mert kérelmes keresetét 400 frt felhajtása érdekében indította és az ingatlan dolgot tulajdonul nem igényli, s mert a kérdéshez csatolt jelzalogos kereset, melynek előlegezése kértik pt h. 438. § értelmében nem oly hiteles okirat, mely a kérdéselt házastelekre előlegeztethessék.

Ez ellen a kérelmező igazgatóság semmiségi panaszt emelt s ez az említett első folyamodási törvényszék által a n. m. kir. curiához, mint semmitőszékhez terjesztetett föl. Utóbbi 1870. apr. 29-éről 2726. szám alatti határozatával, miután a kérdésben forgó ügy ellátása és kezelése a telekkönyvi, illetőleg a m.-vásárhelyi k. tábla területén érvényben levő betáblázási rendszabályok szerint intézendő el, illtőkes állítás végett az említett k. ítélő táblához tette át.

A Getse „emberszereteti intézet” nagy gyűlése. 1870. december 29-én.

I.

Ritka, nagyszerű, és mindenkifőlött lélekemelő innepélynek voltunk tanui, mult hó 29-én, M.-Vásárhelyen, a ref. főtanoda épületének nagy termében. Alapjában véve csak gyűlés volt ez, de mi innepélynek nevezzük; ritka volt, mert ily fontos és sajátos tárgy felett bizonyosan csak kevés gyűlést tartottak még; nagyszerű, mert egy századunk elején élt férfiú fenkölt gondolkodásáról tanuskodott az; és minden jóknak lelket fölemelő, mert benne a főszeme az „emberszereteti” magasztos gondolata volt.

Néhai orvos, száraz-ajtai Dr. Getse Dániel, ez előtt 50 évvel, a m.-vásárhelyi ref. collegium százados innepén — azon gondolattól megragadtatva, hogy, ha valaki ezen intézetnek azelőtt 100 évvel, csak 100 frtot hagyott volna is, mily nagyra nőhetett volna akkor e kis tőke — végrendeletet tervezett, melyet pár év után ki is vitt, s mely szerint egy általa hagyományozott alaptőkének — a tisztázások után 10,223 frtnak

TÁRCSA.

Széptani fölolvadás,

a jót. nőegyl. 1870. nov. 30-diki estélyén.

Ha csattog, zug a fegyver

A múza szólni sem mer —

régi példaszó, tisztelt hölgyeim, s másod sorban önök is tisztelt uraim, s ha valaha bizonynyal a mai napok, chassepot és mitrailleuse hangversenyekkel, ugyancsak igazolják ama tétel igazságát is. S én mégis, im, azon vakmerőségre vállalkozom, hogy a muzsák szentelt berkének illatos rejtekeibe teszek egy rövid félóránnyi kirándulást, sőt reményleni bátorkodom, hogy a t. hallgatók is követnek e vándorlásomban. Vakmerőség, s mégis bizton indulok vállalatomra, mert oly fedezet, mint a női jótékonyság szeretetben munkás szíve a rideg való ősz, csipős szelet is Tempe völgye balszamos zephirjévé képes változtatni s így ama példaszó hatályát, legalább e terem négy fala közül, kirekesztettnek tekinthetjük s indulhatok, hogy a szépről a szépek előtt néhány odavetett vonásban fölolvását tartsak s midőn előre is bocsánatot kérek általánosságban tartott elvont elmélkedésem száraz egyhanguságáról; bizton remélem, hogy a megbocsátni mindig kész női szívek tőlem sem vonják meg azt ezúttal sem.

Vessünk mindek előtt egy futó pillantást a szép egyetemes birodalmába, hogy aztán specialitásokra térhessünk. De hol találjuk a szép birodalmát, a határozott szépet, mely magában és változatlanul, mely kifogást senki részéről se tűrjön el? Mit nevezhessünk igazán szépeknek, midőn p. o. a chinai a női szépség netovábbját a ferdén hasított mandolás szemben, a vaskos, kövér testben, a nyomorékságig összeszűgült lábakkal találja, festményeit ilyen alakokkal tarkazza be s az európai zenekar előadását nem a dallamnál, hanem a stimulálásnál tartja legszebbnek. Midőn a buddhisra isteneit szerintünk a legocsmányabb potrohok pőfők alakban, több fővel, szákkal ábrázolja ki, — az egyiptomi ránk maradt festmények pedig minden árnyéklatot nélkülöz s inkább a kalánfűlűek rendébe tartozó alakokat tüntetnek föl előttünk. A chinai lapos orru kicsi ceylon egyenes vagy sasorrú, — mint ő mondja „madár-csőrű — lakóját, míg

emezek a betel-rágás következtében megfeketedett fogaikkal, a japánakkal egyetemben, az idegenek fehér fogait mosoly nélkül nem nézhetik. Mi el vagyunk ragadtatva nőink finom-metszetű korall ajkai és gyöngyös fogorai által, míg a délafrikai batokák kiütik felső fogukat elől, hogy a megfelelő alsó fogak hosszúra nőhessenek s az így formálódott agyar az ajkakat kivesse, mint ő mondják: széppé tegye. A tahitiek laposra nyomják gyerkeik orrát, a botokudok meghasítják alsó ajkukat és füleiket, fadugókat alkalmaznak a hasítékokba, némely néger-törzs női pedig orrukba, felső ajkukba érc-nehezéket akasztanak, hogy illető testrészüket egész ormánynya női ki magát.

De nincs miért oly messzire mennünk, itt nálunk, civilizált népeknél is vajmi nehéz a szép iránt eligazodoznunk! Melyik félnek van igaza: a dallamgazdag olasz zene, vagy a hangszerezés szabadosságában és a zenei szavalásban culmináló Wagner iskola művei-e a való-szép formái? A klasszikus egyenes vonal, vagy pedig a csúcsos goth építészeti kifejezője-e az igazán szépnek? A classicus, vagy a romanticus, vagy a népies iskola követi-e a szép elveit a költészetben s az időnként diadal-maskodó, de megint elbukó egyik másik irányzat közül, melyik méltó koronása a szép birodalmának? S nőink, a mi művelt nőink, a par excellence szép-nem: tudnak-e ők biztos fölvilágosítást adni nekünk a szépről? Nem tudom, de azt tudom, hogy az ötvenes években a nagy kerület, mai napság a kis kerület a szép. Régen az aláhullámzó, sima, — napjainkban a fölberzenő, cikázó hajviselet a szép. Régen a szinek szelid összhangja, egyszerű választéka, — ma a ríktó, a messziről kiáltó színhalmozás a szép. Régen azt mondta a német példaszó, hogy a kéket zölddel csak a balgák viselik — ma a — szelleműsük.

Látni való tehát, hogy akár a miveletlen világrészekben, akár a művelt Európában kísértjük meg e tapasztalati úton az eligazodást: megállapított, biztos tudomást szereznünk a való-szépről nem lehet, mert míg a néger fehérnek, a kaukazi feketének képzelet az ördögöt, a szépek tehát tapasztalati fogalmát megalkotni nem tudjuk.

Más úton kell tehát elindulnunk, hogy sikerre juthassunk.

Ha nézem a gondolkodás bármely compicallt avagy egyszerű tényét; akár a tudós fáradhatlan kutatását, mely-

lyel p. o. az utolsó másodpercig kiszámítja az égi testek távolságát, pályáját, mozgását; akár a gazdasszony leg-egyszerűbb töprenkedését, hogy miképp rendezze el mindennapi házi dolgait, a holnapi estély programját stb. vagy akár csak a szemlélés közönséges tényét, melylyel egy ruhakelme tartósságát, finomságát és árát összevetjük: a gondolkodás mind e miveleteiben megkülönböztethetem a nyugtalanság, az elhatározatlanság, az érdeklődés mozgató, ösztönző momentumát. A tudós csillagászt az igazság keresésnek kielégíthetetlen ösztöne, a gazdasszonyt a háziasszonyi jó hírnév nyugtalanító vágya, a vásárlót a takarékoskosság, vagy tetszvágy kívánsága ösztökéli hogy számitsa, hogy töprengjen, hogy jól válasszon s jól vásároljon. Nyugtalanság, kielégíthetlenség nélkül egyik sincs, mert épen azért gondolkozik, hogy megnyughassék, érdeke kielégíthessék.

S épen ezen nyugtalanság ösztönöztetés, érdeklődés mozzanatát ismerhetjük föl bármely cselekvési elhatározásunkban is. Segítsek-e a szűkölködőn, vagy ne? Megtagadjam-e magamtól kényelmemet, hogy neki használhasak? Tegye, ne tegye? menjek, ne menjek? erre vagy arra induljak? mindmegannyi nyugtalanító kérdés, mely valamennyi elhatározásunk alkalmával pihenni nem hagy. S a mindennapi, megszokottabb munkálódás sem képzelhető az érdeklődés nyugtalanító rugója nélkül. A szakácsné főzését, vagy a miniszter világragható munkáját ugyanazon inger hajtja: a legjobb esetben a kötelesség-érzet; többször hiuság vagy dicsvágy — mert miért ne lehetne a szakácsnénak is dicsvágya, hogy ő süti a legjobb komlós-czipót? —, sokszor pedig a pusztá hirtűség: dolgozom, hogy fizetést kapjak. De a haza javáért — avagy a töltött káposztáért izzadó miniszter avagy szakácsné: abban tökéletesen egyek, hogy munkáját egyik sem a munkáért magáért, hanem az illető érdekért hajtja végre. A miniszter munkálkodása, meg a szakácsné főzése csak eszköz, mely által a haza javát, vagy önhírért-hasznát, a gazda megelégedését, vagy a havi bért ki akarja érdemelni. Nincs az emberi életben oly cselekvés, melynél az érdeke ösztöne munkás ne lenne, sőt a jó cselekedetknél is, hol pedig, mint mondjuk, a jóért magáért tesszük a jót, a jótett megnyugtató érzetének vágya a rugó, mely tettere ösztönöz.

(Folytatása következik.)

VIDÉK.

Háromszék, decz. 17. 1870.

— 100 évi kamatoztatása után begyűlt pénzösszeg, egyfelől a m.-vásárhelyi ref. főtanoda és erdélyi ref. főconsistorium, másfelől M.-Vásárhely városa és a m. kormány, nem különben a m.-vásárhelyi r. cath. gymnasium birtokaiba jusson —, úgy azonban, hogy a pénz azután is állandólag M.-Vásárhelyt kezeltessek, s ez által — a mennyi lehető — a város és vidék pénzügyi szükségén és pénzforgalmán is segítve legyen. Meg van hagyva e végrendekezésben különösen az, hogy 50 év múlva — tehát 1870. december végén — nagy gyűlés tartassék, melynek tagjai a végrendeletben megnevezett s akkor élt vidéki kitünőségek fiai, vagy unokái, és néhány névszerint fölemlített testület képviselőiből álljanak, s melynek teendője a hagyatékat jelen állapotának megvizsgálására és jövődöbeli biztosításának eszközésére terjedjen ki.

E nagy gyűlés a fönnemlített napon ült össze legidősb gr. Teleky Domokos elnökle alatt a tárgy fontosságához mértten aránylag kevesek jelenlétével, de a jelen voltak annyival nagyobb érdekelttségével.

Az elnökölő mélt. gróf igen szép beszéddel nyitotta meg az ülést, előadván Getse Dániel életrajzát, s főleg kiemelvén végrendeletének szellemi oldalát, a végrendelezőknek erkölcsi nagyságát, nagy szellemének a jövőre számító mély belátását, rámutatván a végrendeletnek azon nevezetes pontjára, melyben, már ezelőtt 50 évvel, a községi iskolák eszméje van megpendítve.

A gróf után Bihary Sándor ref. igazgató tanár, a Getse-alapítványt kezelő állandó bizottmányának jegyzője, s e nagy gyűlésen is tollvivő, felolvasta az alapítvány 50 éves történetének alaposan kidolgozott vázlatát, mire — az alapítványi pénztárnok, Molnár Zsigmond-nak rövid jelentéstétele után — 5 tagból álló kis bizottság kinevezés következett az alapítvány irományainak és pénztári állásának megvizsgálására, s ezzel az elnökölő gróf az ülést d. u. 4 óráig felfüggesztette.

A délután 4 órakor folytatott gyűlés a kis bizottság relatiójának felolvasásával kezdődött, melyben ez elismerését fejezte ki az állandó bizottmányának az alapítvány kezelése körül tanúsított buzgalmaért, nemcsak, hanem Gyárfás Domokos, kis bizottsági tag indítványára ez elismerés jegyzőkönyvbe is iratott. Felelítették továbbá, mintegy figyelmeztetésül az állandó bizottmányának, a végrendelet 9. és 25. pontjai, melyek szerint az alapítványi kamatok egy százaléka 1871-en kezdve a ref. főtanoda javára fordítható.

A gyűlés végtárgyait Bihary S. két indítványa tette; egyik — a Getse-végrendeletet tartalmazó könyvecskének, melyet néhai Antal János püspök szerkesztett volt, új példányokban kinyomatása, mely indítvány Gyarmaty Sámuelnek azon mellékindítványával, hogy a kinyomatandó 500 új példányban az elnökölő gróf megnyitó beszéde, a tollvivő történeti vázlata, és jelen nagy gyűlés jegyzőkönyve is kinyomassék, elfogadtatott; — a másik, és nagyon érdekes vitát szült indítvány az volt, hogy az uzsoratorvény eltörölítése után most már az alapítványi-kamatok 6%-ról többre, pl. 8%-ra emeltessek. Elhatározottatott, hogy a kezelőbizottmány belátása, az idő is körülmények szerint emelhesse vagy szállithassa a kamatokat úgy az ezután kiadandó, mint a már kiadott pénzre nézve.

Végül az elnökölő nemes gróf lelkes beszéddel zárta be az ülést, fölhozván, hogy Getse Dániel nemcsak azért tette ez alapítványt, hogy általa szellemi, erkölcsi és anyagi jót eszközöljön, hanem, hogy másokat is hasonló tettekre buzdíttson. Ő részéről 500 frtot ad az alapítvány gyarapítására, s föhívja a kezelő bizottmányt, hogy az összevet e város lakóinak aláírás útján gyűlt adományaiából növelni igyekezzen. A gyűlés hosszan tartó éljenzésben köszönte meg a jövő nemzedék nevében a grófi adományt, éltetvén a nemes gróft, mint azon gr. Teleky unokáját, is a kinek pártfogása útján juthatott el Getse Dániel oly állapotra, hogy ily alapítványt tehessen. A gyűlés meghatottan oszlott szét —, s nem egy jelenlévő volt, ki így bucsuztt barátjától: „Valjon hányadik az közülünk, a ki a jövő nagygyűlésen is — az 50 év múlva tartandón — itt lehet?”

eáo.

A háromszéki iskolatanács évnegyedes gyűlést tartott december 15-én. A kedvezőtlen idő s rossz utak miatt nem nagyon számosan voltak jelen a tagok, — de a jelen voltak nagy figyelemmel s teljes buzgósággal ülték meg helyöket egész estélti tíz óráig, a mikor a gyűlésnek vége lett.

Tanfelügyelő Antalfy Károly úr nagy részletességgel megtette tudósítását a tankerület iskolaügyének mostani állásáról. Örömmel vette s halgatta a gyűlés előadásának örvendeztető részleteit — milyen pl. az, hogy elvitathatatlannul élénk mozgás van már a népoktatás ügyére nézve tankerületünkben, az emberek nagy mértékben kezdtek az ügy iránt érdeklenni, számos helységben az eddigiek mellé még egy egy tanítót választottak s választanak, hogy a tanítás jobban menjen, nagy helységek mint K.-Vásárhely, Sz.-György, Zágón nevezetes áldozatokat tesznek nagy munkásságot fejtenek ki a népoktatás fölvi rágoztatására, több helyeken községi iskolák állanak föl stb.; továbbá az hogy a tanítókon már is szépen látszik a nyári ideiglenes képezdei tanfolyam sikere; mert oly helyeken is, hol ez előtt csak a hittanításból állott az egész tanfolyam, most földrajz, terményrajz, történelem is ott vannak a rendes tantárgyak között, s mert igen sok helyen látszik már a tanítók eljárásán, hogy nem a tanultatásra fektetik a főszűrt, hanem arra, hogy önmaguk fáradoztát nem ösmerő s teljesen odaadó tanítása által növendékeik értelmesejdenek, ösmereteikben lépésről lépésre alaposan haladjanak, lelkiileg képződjének, s így megvetessék alapja bizos alapja az iskolákban annak, hogy belőlük emberek legyenek; és az, hogy a közoktatási miniszter úr egész tankerületünk minden községe részére némely legszükségesebb, néhány nagyobb iskolával bíró községek részére minden szükséges taneszközt engedélyezett, a melyek már utban is vannak; nem különben rendelkezett arról is, hogy S.-Sz.-Györgyön egy népiskolai könyvtár legyen, honnan a tankerület iskolái a szükséges könyveket könnyen megszerezhessek... az ilyen tudósításokat nagy meglepéddel hallgatta a gyűlés. De voltak aztán olyanok is, melyek tanfelügyelő úrral együtt a gyűlés tagjait is elsömorodásra hangolták. Ilyen pl. az hogy daczára az iskolatanács többszöri határozatainak, tanfelügyelő úr buzgó, lelkes, s tekintélyes föllépéseinek, személyes ön feláldozó fáradozásainak, és a megye bizottmánya s tisztsége több rendbeli szigorú parancsolatainak a községi előjárók legnagyobb része máig is egészen hanyagul viseli magát a népoktatás ügyben, a mi miatt igen sok helyen rossz iskolaház van, s még nagy száma a tan köteleseknek nincs iskolában. Tanfelügyelő úr egész lelki fájdalommal említi föl ezeket, a gyűlés igazán szívére vette, — demind ez mit segít? Itt — úgy tetszik — a törvénynek van hiánya. Valjon ha a törvény ezt mondaná: „a bíró, kinek községében a tankötelesek nincsenek iskolában, fizeti az ezek után járó büntetést!” nem segítne e ez a bajon? A tanfelügyelő akkor gyakran bevenné az iskolák naplót másolatban csak egy egy napról, az elmaradott s igazolva nem lévő gyermekek utáni büntetést kiírná a bíróra, az ilyen bíró átirná a tisztséghez, s ez a büntetést kimélet nélkül felhajtaná. Én úgy hiszem, hogy egy évi ilyen eljárás rendbe hozna e tekintetben minket. Mit teszen egy ügybuzgó s értelmes bírónak ügyes eljárása, hallhatjuk azt Zágomból. Ottan hat hét alatt annyira rendbe hozta Földes Bálint bíró ur ezt a dolgot, hogy ma törvény szerint valódiilag kötelezett gyermekek az iskolából kimaradva egy sincsen. De ott volt is ám! s van máig is e téren olyan mozgás, melynek lehetetlen, hogy sikere ne legyen. Maga a bíró minden héten személyesen veszi számba a gyermekeket, s a hiányzókat után rögtön küldi esküdtjeit. Intés, zálogolás, egy két büntetés nem oly nagy dolog, s csak e kell arra, hogy a törvényt megértessük mindenkivel. Miért nem tessék azt a bírók mindenütt? Azért mert ők magok nem emberei az ügynek. — Próbát lehetne tenni — gondolom — azzal is, ha a tisztség az olyan bíró, kinek községében sok a hanyagiskolás a tanfelügyelő bejelentésére, rögtön letenné. — Egyébiránt e részben csak hamarabb kedvező időre érünk. De aggasztóbb sokkal a másik kedvetlen tudósítás, mely szerint nagyon sok a rossz iskolaépület. Itt már az ügyes bíró sem tud egészen segítni. Tanfelügyelő úr ajánlatára az iskolatanács e tárgyban is tett némely intézkedéseket, hanem azoknak későre lesz kedvező sikerök. Itt — úgy hiszem — nincs más segítés, mint az, hogy az állam rossz iskolák helyett akárhonnan előteremthető pénzből egymásután s haladék nélkül építtessen jó iskolákat. Én részemről az évenként kiosztatni szokott ötvenezer forintot is ide fordítnám. Abból évenként ötven kis iskola épülne, míg most az egyeseknél a világon semmi egyéb eredménye nincs, mit a folytonos panasz: miért kapott az s nem ez.

Tanfelügyelő urnak részletes az ügyet igazán szívvel lélekkel felkaroló tudósításáért s eljárásáért meleg köszönetet szavazott a gyűlés, — hasonló köszönetet a közoktatásiügyi miniszter urnak azért, hogy iskoláinkot taneszközökkel megajándékozt, s tankerületünkben a tanulás elősegítésére könyvtárt is felállíttatni méltóztatott.

Nevezetes tárgya volt a gyűlésnek a Seps-Szt.-Györgyön felállítandó felsőbb népiskola ügye — nevezetes volt két tekintetben a) azért, hogy — a mint tervezve s határozva volt — miért nem nyitattott még az iskola e folyó iskolai évben? b) a hozzá kapcsolt minta gazdaszat tervezetért.

Az elsőre nézve kissé zokon vette a gyűlés egy része azt, hogy az iskolaszék nem vette teljesedésbe a tanács határozatát, s nem nyitotta az iskolát — ellenkezőleg a tanács óhajtsával meghagyta még az eddigi normát. Azonban miután az iskolaszék kimentette magát, belé nyugodott a gyűlés abba, hogy ez évben álljon még a régi norma eddigi alakjában, de világosan meghatározta, hogy a jövő iskolai év kezdetén a norma egészen megszűn-

tettetvén, helyén az ujon szervezett felső népiskola nyitassék meg. — Komoly figyelemmel tárgyalta a gyűlés ezen ügynek másik oldalát t. i. a minta-gazdaszat ügyét. Arré nézve az iskolaszék (értsd a Sz.-Györgyön felállítandó felsőbb népiskola iskolaszéke) egy részletes tervezetet adott bé, mely szerint kibéreltetnék egy nyolczvan holdnyi fekvő vágyon, s az iskola alapból fölszereltetvén, az iskola mellett kezeltenék rendes tiszt s cselédség által: itt aztán az iskola növendékei időnként magokat a rendszeres gazdaszatban gyakorolnák. — A terv szép és jó. Hanem a gyűlésnek egy része ellene szólott azért, mert igen nagy terv, mert nem elég biztos, mert legelsőbbben is az alapítókat támadja meg, s mert föl, hogy szerencsétlen évek következtvén bé roppant kárára lehet az egész iskolaügynek. — Miután mind két oldalról eléggé megvitatta volt ez a valóban nagy figyetem érdemlő tárgy, végre az lön közös megállapodás, hogy terjesztessék föl még is az egész a miniszteriumhoz, — a miniszterium — mivel neki is érdekében áll; mert szerződés szerint az iskolához az igazgató tanárt az állam adja — bizonyoson hozzáértőleg még fogja vizsgáltatni a tervet, s saját véleményével fog járulni ahoz, hogy az lehető legjobb alapra fektettesék, s az iskola biztosan indulhasson meg.

Sok tárgya volt még ezen gyűlésnek, — de azok inkább keblő dolgok lévén, mivel általános érdeklől nem bírnak, elhallgatom, megemlítem csak azt, hogy ez az iskolatanács egyáltalán jó hangulattal van a községi iskolák iránt, s mindig a legmelegebb szől fel azok érdekében. Most is különösen kétszer nyilvánult ez, midőn t. i. S.-Szt.-György városa egy iskolahelyiség kieszközlésére, s Zágón község iskolájának pártolására hivta fel a gyűlést. A legmelegebb érzéssel karolta fel az egész gyűlés mind a két kérést, s teljes készséggel ígérte pártoló befolyását. — Sok derék értelmes tagja van ezen iskolatanácsnak, kik minden párticularis érdeket mellőzve egyenesen a nagy közszűrt a népoktatás általános előmenetelét tartják szem előtt eljárásukban. Azért mint mindig, úgy most is teljes tiszteletet érdemlőleg tévén meg kötelességét szívűből óhajtom, hogy a háromszéki iskolatanács éljen!!!

Tanügyi.

— A szász nemzeti egyetem összehívása. A szász nemzet grófja a nemzeti egyetemet 1871. jan. 10-re egybehívta. „Közel két éve — ugymond e tárgyban a szász hatóságokhoz intézet köriratában — hogy a szász nemzeti egyetem alkotmányos tehetségét nem fejthet ki. A nemzeti egyetem összeülésének elháríthatlan akadályát képező az átmeneti korszak, mely a régi helységi és szék-képviselők feloszlatása s az új képviselőtestületek megalkotása által életbe lépett. s különösen annak néhol előfordult egészen rendkívűli meghosszabbítása. A régi választótestületek sok helyt nem léteztek, az ujak csak lassanként kezdék meg tevékenységüket, s így a nemzeti egyetem összehívását el kelle halasztani mindaddig, míg a dolgok új rendje egészen megalakul, Most, miután a városi és kerületi képviselőtestületek minden szász jurisdictióban reorganizálva vannak, s azon helyzetbe jutottak, hogy törvényes hatáskörükben működhetnek, beállott végre a kedvező percz, mely megengedi a nemzeti egyetem össze ülési határidejének kitűzését.” — Azon fontos kérdések közül, melyek a nemzeti egyetemről várják megoldásukat, felemlíti a körirat az erdőrendezést, a nemzetvagyonból a szászok iparos nevelése számára nyújtandó segélyt, a nemzetihivatalnokok illetékeinek a korviszonyok szerinti rendszeresítését, a megürült helyek betöltését, a nemzeti vagyon kezelése fölötti számadások megvizsgálását, földmívelési iskolák felállítását s a Királyföld agrarai viszonyainak rendezését stb., különösen pedig azon legfontosabb feladatot, hogy a nemzeti egyetem nyilatkozzék a Királyföld municipális rendezése fölött.

— A francia hadsereg hangulatát élénken jellemzi Chanzy tábornok következő tiltakozása:

„A porosz parancsnoknak Vendomeban!

Hallom, hogy az ön parancsnoksága alatt levő csapatok által eléggé nem jellemezhető erőszakosságok követettek el St.-Calais békés népsége ellen.

Azon jó bánásmód daczára, melyet betegek, sebesültjeik és tisztjeik élveztek, pénzt követeltek és pusztítottak. Ez az erővel való oly visszaélés, mely az ön lelkiismeretét terheli, s melyet a mi népünk hazafisága képes lesz elviselni. Mi azonban elviselhetlen, ez azon alaptalan gyalázás, melylyel ön az előbbi tetézi. Ez hazugság; mi győztük le önöket, s már decz. 4-ke óta sakkban tartjuk. Ön merészelt oly egyéneket gyáváknak nevezni, a kik önnek nem válaszolhattak s azt állította, hogy a kormány kényszeríti ezeket ellenállásra, holott ők határozottan békét akarnak. Tiltakozom azon jognál fogva, melyet nekem ugyszólva egész Franciaország ellenállása kölcsönöz, mely ön elé egy oly hadsereget állított, melyet ön még maig sem volt képes legyőzni. Ismételve kijelentjük, mire ellenállásunk már is mégtantott: A jog öntudatával s azon erős akarattal fogunk harcolni, hogy győzzünk. Az áldozatokra, melyeket még hozni fogunk, nem tekintünk: a végsőig fogunk harcolni, irgalom és szűnet nélkül. Nincs többé arról szó loyalis ellenség ellen küzdeni, hanem pusztító hordák ellen, melyek egyesegyedül csak egy nemzet végromlását akarják, mely becsületét, függetlenségét és rangját kívánja megtartani. Azon nagylelkűségre, melylyel mi foglyaikkal, sebesültjeikkel bánunk, önök dolyfok elbizakodottsággal, gyújtogatással és dúlással válaszolnak. Tiltakozom megbotránkozással az emberiség és a népjog nevében, melyet önök lábbal tipornak.

Chanzy.

Ezen tiltakozás egy napiparancsban Chanzy katonái közt háromszor olvastatott föl.

KÜLFÖLD.

A franczia csatáról a 21. decemberi párisi kitörés óta csaknem folytonos csatahírek érkeznek a leg-tarkább és legellentmondóbb vegyületben; nagyobb jelen-tőségű csatának azonban e hírek közül egy sem tűnik ki. — Nevezetesebb esemény Arnaud nemzetőr zászlóalj-parancsnok meggyilkolása, mely következőleg történt:

Lyonsban dec. 21-én a Nuits mellett történt ütközetről érkezett hírekre nagy izgatottság szállván meg a lakosságot, a vörösek elérkezettnek látták a percet, hogy a hatalmat magukhoz rántsák. A Valentino-teremben, hol rendes klubbuléseiket tartani szokták, elhatározták, hogy másnap nagyszerű tüntetést fognak rendezni, melyben számos nő is részt vegyen gyászba öltözve és s széles vörös szalagokkal feléktve. Ezzel egyidejűleg a nemzetőrök egy részét határozták el megnyerni s ennek segélyével e praefecturát megtámadni s hatalmukba ejteni. Felszólították tehát Arnaudot, a 12. nemzetőr zászlóalj parancsnokát, hogy a Valentino-teremben jelenjen meg. Arnaud elment, azonban a vörösek kívánságát erőlyesen megtagadta. Erre a nép s leginkább a jeleuvolt nők reárohantak, s ruháit összeszaggatva az udvarra vonsozták, ki midőn életét is veszélyeztetve látta, kivonta zsebéből revolverét s a körül állók elrémítésére két lövést tett a levegőbe. A felbőszült tömeg azonban csakhamar lefegyverezvén őt, visszahurcolta a terembe, hol azonnal egy haditörvényszék ülvén össze, Arnaud halálra ítéltetett s az ítélet a nép által a Croix-Rouge téren hadlédékalanul végre is hajtattott — A hatóság későn értesülvén e merényletről, a főczinkosokat legott elfogatta.

Másnap nagy pompával s roppant tömeg jelenlétében ment végbe Arnaud parancsnok temetése. Nemzetőreink fegyveresen vagy polgári ruhában jelentek meg. A kíséret élén ment Gambetta Spuller társaságában. A vidéki haderők bátor és tevékeny szervezője jó egészséggel örvend. A jelenlevők figyelme természetesen Gambettára volt irányozva. Midőn délben a praefectus, polgármester és községi tanácsossal a hotel de ville-ből elindult, hogy a Croix Rouge-ra menjen, lelkesen fogadták. Látható volt ekkor, hogy az „éljen Gambetta“-féle kiáltások azon fáradhatlan férfiak szoltak, ki sohasem vonta kétségbe Francziorszag forrásait és ezeknek kiaknázásában egész erélyt és akaratát kifejtette. A kíséretben egy papot sem lehetett észrevenni, mivel a temetés egészen polgári volt. A koporsón örökzöld koszorúk és bokrétek feküdtek. A lyoni község elhatározta, hogy a város örökbe fogadja Arnaud gyermekeit és az özvegy árvaival együtt életjáradékot fog kapni.

Az északi francia hadsereg s az első német hadsereg vagyis Faidherbe és Manteuffel hadtestei között dec. 23-án vívott csata azzal kezdődött, hogy a németek ki akarták szorítani a francziákat a kis Hallu patak és Somme departement határai között Beaucourtól Vecquemonsig nyúló állásukból. A francia főparancsnok 60,000 emberével Beaucourt, Nontigny Querrieux, Pont-à-Noyelles, Bussy, Daours és Vecquemont falvakat tartotta megszállva. Serege, a németek szerint, jól el volt látva tüzérséggel s számra kétszeresen fölül multa a németeket.

A támadást Manteuffel tette Amiensből előnyomulva, s a csata néhány órán át heves ágyuzásból állott, miután a németek az említett falvakat mind megtámadták s a francziákat a Hallu völgyén visszanyomták, sorra elfoglalván a falvakat, melyeket aztán hasztalan erőlködtek a francziák visszafoglalni; a csatának az éj vetett véget. Ez elbeszélés azonban merőben ellenkezik Faidherbe azon állításával, hogy az ő hadserege a nap végével is megtartotta állomásait, s valószínű, miszerint a németek csak egyes előőrsi állomásul szolgált falvakat foglaltak el a francziáktól. A német jelentés szerint továbbá Manteuffel hadseregének csak két osztályával, vagyis összesen 30.000 emberrel működött.

A párisiak kitörését 21-én Le Bourget ellen, mint tudjuk, Roncéri tengernagy, a tengeri gyalogság főparancsnoka vezette, s noha eleinte 100 porosz foglyot ejtett, később visszaveretvén jelentékeny veszteséget szenvedett. Ducrot kitörése a német útegek ellen Le Bourgettól délre, sikerteleu maradt, de éjjel a francziák Gros-lay tanyát elfoglalták. Ugy látszik, hogy míg a támadások északraleten és keleten folytak, nyugaton is történt tüntetés, mindamellet a fő és valódi kitörés a Ducrot és Ronciére által vezetett lehetett. További kitörés a borzasztó hideg miatt nem kíséreltetett meg.

Chauzy tk. Vendôme mellett borzasztó veszteséggel verte vissza a poroszokat, a francziáknak azonban annyira szükségök volt a nyugalomra, hogy Chanzi jónak látta folytatni visszszavonulását összerombolva minden hidat maga mögött, hogy Le Mansban újan szervezhesse hadait. Nagy hiány érezhető főleg tisztekben, kik vagy barcuképtele-
nekké lettek, vagy foglyul estek. Angol tisztok kik beszéltek a franczia nyelvet, mint mondják, könnyen kaphatnak rangjoknak megfelelő alkalmazást a franczia hadseregben.

December 30-ki táviratok jelentik, hogy Mont-Avront a poroszok megszállották. Jouffroy fr. tábornok a németeket Chateau-Renault közelében megverte; 100 fogolyt, sok málhát és lőszert foglalt el. A párisiak sok élelmiszert foglaltak el az ellenségtől. Faïdherbe tbk Vitryben van.

Bukarest, decz. 29. Ghika Iván, mint ki a kamara
többségének bizalmát bírja, a fejedelem által új kabinet
alakításával bízott meg.

Bordeux, decz. 29. Chanzy tbk Mansból e hó 28-áról jelenti: Jaifroy tbk tegnap a mozgó osztálylyal Montoireba vonult az ellenség meglepetésére. Itt aztán élénk csata folyt le. Az ellenség Chateau Renault irányában visszavonult s Montoire-n tul 5 kilométernyire folyvást üldöztetett. Az ellenség 100 foglyot, sok málhát, hadi-

és lőszerezl megrakott társzekereket és több tisztet vesztett.

Berlin, decz. 29. Magán-közlés szerint a franciaian ágyuk leszerelése után, Mont-Avon elfoglaltatott volna. Német részről oda útegek helyzetetnek el, hogy Noisy, Rosny és Nogent erődök ellen az ágyuzást megkezdhessek.

Brüssel, decz. 29. Lille zárlása Douai áll. com-
Faidherbe tábornok Lille, Valenciennes, Douai és Cam-
brai között fog manővrozni. Ugy mondják, hogy had-
műveletének alapja előnyös.

Bukarest, decz. 29. A miniszterium következőképen alakult meg: Juon Ghika elnökség és belügy,- Calimachi Katargiu külügy, Beredey közmunka, Sturza pénzügy, Kariagi igazságügy,- és Arion hadügy.

Róma, decz. 29. A víz tegnap egyes helyeken 2 meternyi magasságra emelkedett. Az eső ma is folyvást tart. További károktól félnek.

— A Waring-testvérek alaptalannak nyilvánítják a hírt, hogy a keleti pályán a munkálatok hat hónapra felfüggesztettek.

München, decz. 30. A kamara az alkotmányi szer-
ződéseket 37 szavazattal 3 ellenében — elfogadta. Ugyan-
ez történt december 29-én a stuttgardi első kamarában
26 szavazattal 3 ellenében.

VEGYES.

— **Megnyitás.** A m-vásárhelyi egyenlőségi-Kör 1871 Jan. 8-án délután 3 órakor saját helyiségében rendes közgyűlést fog tartani, melynek főbb tárgyai: tisztviselők választása, számadások végellátása, ugy a kör további fennállása érdekében szükséges intézkedések lesznek. Melyre az eddig aláírt tagok teljes számmal megjelenjeni kéretnek. M-vásárhelytől 1870 Decz. 30-án az igazgató-választmány nevében. Lázár Ádám elnök.

— A helyi ev. ref. egyházmegyei tanács restaurációja 1871-re mult hó 27-én volt. A kilépett consistorok helyébe részint ismét részint újan választattak : Kereszt Sándor, Hildebrand József, Fereneci István, Szathmári János, Bodolla János, Soltész Sámuel, Gruzda Károly, Deák József, Kabós László, Hincz Miklós, ifj. Dabóczi Lajos és Szathmári Mihály — ügyvéd; a két utóbbi egyenlő szavazatot, nyert az utolsó helyre, s így köztük új szavazás fog határozni jövő vasárnap.

— **Meghívás.** A m-vásárhelyi dalárda vasárnap 1871. jan. 8-án délelőtt 11 órakor a városház nagy termében rendes közgyűlést tart, — melynek tárgyai: az igazgató-választmány megválasztása, pénztári számadás végellátása, ugy egyéb az egylet érdekében szükséges teendők elintézése. Melyre a tagok ugy a n. é. közönség oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy a közgyűlés énekegykarolatknál veszi kezdetét. M-vásárhelyt, 1870. jan. 2-án igazgató-választmány nevében. Lázár Ádám elnök.

* **Népesedési mozgalom** a helyi ref. egyházban.
1870 ben: Születtek: fiu 117, leány 130, összesen 247;
3-al több mint 1869 ben. Eskettetett, 87 pár: 21-el több
mint az az előtti évben. Elhaltak 220-an; 23-ál keveseb-
ben mint az előtt. A szülöttek száma 27-el haladja meg,
az elhaltakét.

— **I. Kozlemény.** Székely vértanuk Török-Gálfi-Horváth emlékszoobrára adakoztak: 1) Gr. Haller János ivén. Pesten: ifj. b. Bálintitt József 4 frt, gr. Haller János 5 frt, b. Kemény Simon 3 frt, b. Bornemissza Pár 2 frt, Pilásznovits Aladár 2 frt, ifj. b. Josika Lajos 1 frt, b. Josika Gábor 5 frt, Egedy Sándor 2 frt, gr. Crouy Endre 2 frt, gr. Batthyáni István 5 frt, Deák Farkas 2 frt, ifj. Márkovits Sándor 1 frt, Gonda László 1 frt, összesen 35 frt. 2) Dobay Albert ivén Pesten Dobay Albert 50 kr, Szőcs Farkas 10 kr, Szőcs Sándor 10 kr, Papp Domokos 10 kr, Én is 10 kr, Valaki 10 kr, Péterfi László 10 kr, x x x 50 kr, Ungerpeck Géza 10 kr, Nagy Samu 10 kr, Komáromi Albert 50 kr, összesen 2 frt. 30 kr. 3) Ehez járul Szerdahelyi Kálmán és Prielle Cornelia művészpár előadásából már előbb begyűlt 105 uj frt, mindössze 142 frt. 30 kr, mely a helyi takarékpénztárba van kamatoztatva elhelyezve. M-vásárhelyitt 1871. jan. 1-én a szoborüggyi-bizottság nevében Lázár Ádám elnök, Hints ifj. Dani pénztárnok.

— **Karácsonestéjén.** a helyi rom. kath. semináriumi ifjúság számára a plébánia és tanári kar karácsonfát állított fel az „Apolló” teremben. A seminaristák egy alkalmi kis vallásos színművet s több szavallatot s éneket adtak elő. A meglehetősen nagy számú közönség örömmel hallgatta s osztozott a megajándékozott gyermekek örömeiben, s nem egy szülő ajkáról lehetett az obajtást hallani; vajha jövőben az ily „karácsonfás” ünnepélyek — amint ez más városokban régóta divik — nagyobb terjedelemmel a városi szegény gyermekek javára tartatnának meg. A nőegyletnek itt is szép tere nyílne, ez obajtást megtestesíteni.

— **A Maros.** az utobbi napokban történt rohamos nagy hóolvadások folytán folytonos rebegésben tartja városunkat is áradásaival. A város nagy malomgátját már átrontotta és tetemesen megrongálta. A vasútépítők is sokasra kárt vallottak, mert a nagy víz sok épületfájukat elsodorta a partról.

— **Időjárásunk** újévnapjától száraz hideg többnyire derült éggel. Ez az egészségi állapotra nagyon jó, de a hó a födetlen vetéseknek máris ártani kezdett.

— Szász-nemzeti egyetemi küldötteknek választottak: N. Sinken: Schäser Frigyes székjegyző és Kauffman ülnök. Medgyesen: Greskovits és Theil; Beszterczén:

Berger városbíró és Sigler actuar; Brassóban; Wächter Frigyes, Brennerberg Ferencz és Klokner Móricz.

— A m.-vásárhelyi takarékpénztárnak 1870.
nov. havi üzletforgalma.

Pénztármaradvány nov. 30-al		33236 fr 7 kr
Takarékpénzt. betétek 63 féltől		21240 " 21 "
Visszaifizetett váltók i		92681 " — "
" előlegek		250 " — "
" zálogkölcsönök		1526 " — "
Kamatjövődelem		1484 " 80 "
Különféleilletékek		761 " 81 "
Részvényátíratási díjak		4 " — "
Megtérített kezelési költségek		22 " 70 "
Késedelmi kamatok		27 " 59 "
Részvény alaptőke befizetés		4120 " — "
" " után kamat megtéríté		214 " 4 "
" kiállítási díj		97 " — "
Összesen		160665 " 22 "
Kiadás.		
Betét visszaifizetés 25 félnek		6009 ft 46 kr
Kifizetett betéti folyó kamatok		49 " 57 "
Leszámitolt váltók		105185 " — "
Előlegek értékpapirokra		3068 " — "
Zálogkölcsönök		1704 " — "
Kifizetett osztalékok 1869-re		21 " — "
Kezelési költségek		— " 16 "
Tiszti fizetések		174 " 12 "
Postadíjak és bélyeg díjak		2 " 66 "
Igazgatási költségek i		295 " — "
Jövedelmi adó		150 " — "
Pénztármaradvány		44006 " 25 "

Maros-Vasárhelytt, 1870. decz. 31.
Z Dr. Knöpfler V. Rápolyt Károly
igazgató könyvvezető.

— **Léghajón** hagyta el Párist egy magyar hölgy, Pongrátz honvéd ezredes nővére. Déli Franciaországban szállt le és légi útja 1200 frankba került. Két nap előtt Bécsből táviratozott már fivérének, s meglehet, hogy azóta Peten van.

— **Felnöttek oktatása.** Pályázati hirdetés. A népoktatási központi kör bizottsága közhirre teszi, hogy a felnöttek oktatása érdekében az 1870—71-ki tanévre következő díjakat tűzött ki: 1) egy 200, két 100 és hat 50 fros jutalmat azon férfiak vagy nők számára, kik magukat a felnöttek oktatásában leginkább kitüntetik. 2) tíz 20, husz 5 és ötven 2 fros jutalmat azon felnöttek számára, kik e tanfolyamot legnagyobb szorgalommal és sikerrel látogatták. E pénzbeli díjakon kívül egyéb jutalmakkal is fognak kiosztani. A pályázat az egész országra kiterjed. A jutalmak a vidéki népoktatási körök ajánlatára fognak kiosztani. Együttal figyelmeztetnek a tanítók, hogy a kultuszminiszter minden felnött egyén után, ki tölök irni és olvasni megtanult annyira, hogy a felfogásához mért tartalmu nyomtatványt meg is érti 3 frotot, azután kit pedig csupán az írásra tanítottak, külön 2 forintot kapnak. A népoktatási kör központi bizottsága buzdítja a hazafiakat és honleányokat, hogy alakisának népoktatási köröket s kezdjék meg a tanítást haladéktalanul; utmutatással a bizottságnak szolgál.

Törvénykezés.

A marosvásárhelyi m. királyi ítélő táblánál az 1868. évi LIV. t. cz. értelmében rendszeresített négy tanács 1871-ik évre következőleg van egybe alkotva.

I. Tanács polgári.

Elnök: Baró Apór Károly. Birák: Binder Mihály, Ferencz Károly, Csergedi János, Lészai Lajos, Gyarmathi Sámuel, Dr. Endes Gábor. Pótbíró: Deési Farkas. Jegyzők: Rendes fogalmazó: Kovács János, Sándor Lajos, Gál Domokos, Dr. Koronka Albert, Kelemen István. Segédfogalmazó: Dájbukát János, Dózsa Károly.

II. Tanács polgári.

Elölülő, t. elnök: Móga Demeter, r. birák: Tribusz Antal, Dózsa Dániel, Pipes Péter, Elekes Pál, Petri Ádám, Szolga Miklós, pótbiro: Illyés Károly. Jegyzők: Rendes fogalmazó: Kain Hugó. Segédfogalmazó: Barabási István, Kovács Károly, Varga György. Díjas joggyakornok: Csiki Gyula, Kozma Gyula.

III. Tanács büntügyi:

Elölülő, tanácselnök: Schneider József, r. bírák: Sándor János, Vajda Simon, Bárdosi György, Spech Adolf, Stoika Antal, pótbíró: Mégai Ferencz. Jegyzők: Rendes fogalmazó: Sebes János, Fábriusz Frigyes, Bálinth Miklós, Segédfogalmazó: Graur János, b. Horváth Samu. Dijas joggyakornok: Dörner Albert, Kelemen László.

IV. Tanács urbéri:

Elölülő, v. elnök: Kabós László, r. bírák: Popovics Szerván, mint előadó, Lészai Lajos Elekes Pál, mint szavazó, Antalfi Gábor mint előadó. Szolga Miklós, mint szavazó, pótbíró Grúz István mint előadó. Jegyzők: Segédfogalmazó: Raff Károly, Éltés Jakab, Ziegler Emil. Díjas joggyakornok: Ballok Károly. A marosvásárhelyi m. királyi ítélő tábla elnökétől. Maros-Vásárhelytől, 1871 január 2-án.

Felelős szerkesztő:

HORVÁTH GÁSPÁR.